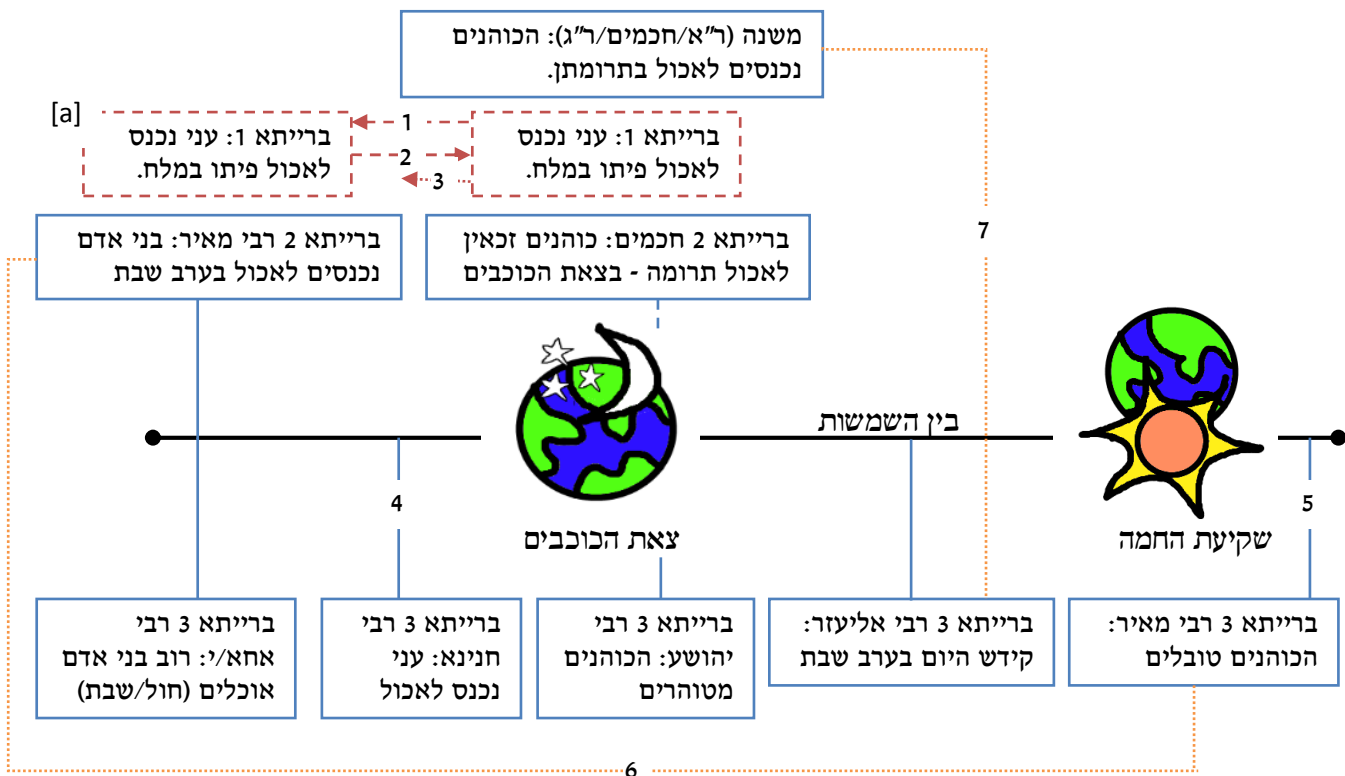

ברכות ב ע"א - ג ע"א. תחילת זמן קריאת שמע של ערבית

1 - הגמרא מקשה על ההעמדה הראשונה שזמן כהן בתרומה ועני שניהם בצאת הכוכבים, כי ישנה העמדה שנייה שעני ביום חול דומה לזמן בני אדם בערבי שבתות (רש"י. שרוב בני האדם עניים) - לפי ההעמדה זו אין מחלוקת בברייתא 2 בין רבי מאיר לחכמים, ששניהם סוברים שהזמן הוא צאת הכוכבים (כהן=עני=בני אדם)? לכן הגמרא מתרצת לומר שעני=בני אדם, אבל עני≠כהן (למעשה, הגמרא שללה את העמדה הראשונה, והשאירה את העמדה השנייה, והעני כמו רבי מאיר).

2 - הגמרא חוזרת להעמדה הראשונה עני=כהן, ושוללת את העמדה השנייה, וקובעת שעני≠בני אדם (והעני כמו חכמים).

3 - הגמרא מקשה: אם עני=כהן, אזי בברייתא 3 אין מחלוקת בין רבי יהושע לרבי חנינא, לכן למעשה קובעת הגמרא כהן=עני≠בני אדם (והעני לא כמו רבי מאיר, ולא כמו חכמים).

4 - לאחר שהגמרא הגיעה למסקנה שכהן≠עני, היא שואלת: מי יותר מאוחר מבין שניהם? או למעשה, האם עני נכנס להסב לפני צאת הכוכבים, או אחר צאת הכוכבים? והגמרא עונה: עני מאוחר, שאוכל אחרי צאת הכוכבים, כי אי אפשר לומר לפני, כי אז דעתו של רבי חנינא ורבי אליעזר בברייתא 3 יהיו שוות (ראה תוס' "ואי ס"ד").

5 - מקשה רבי יהודה לרבי מאיר: הכהנים טובלים לפני בין השמשות, כדי שבזמן בין השמשות (שהוא ספק לילה) הם יהיו טהורים, אם כך כיצד הוא ייתכן לקרות קריאת שמע של ערבית באותו זמן (זה אינו זמן "בשכבך". מילא בין השמשות הוא ספק לילה, אבל לפני בין השמשות ודאי יום)? עונה רבי מאיר: הנני סובר כדעת רבי יוסי, שבין השמשות הוא כהרף עין, ולמעשה הכהנים טובלים רגע לפני צאת הכוכבים (רש"י. וזמן שכיבה הוא). למעשה, רבי מאיר סובר שזמן קריאת שמע הינו לפני השקיעה, אך בפועל מכיוון שהוא מחשב בצורה שונה את הזמנים שיטתו בפועל היא שזמן הקריאה הוא קצת לפני צאת הכוכבים, לאחר שיטת רבי אליעזר (המאירי ד"ה "ולדעת").

6 - הגמרא מקשה: רבי מאיר בברייתא 2 שונה מדעתו בברייתא 3? הגמרא מתרצת שאלו שני תנאים חלוקים מהי דעתו של רבי מאיר.

7 - הגמרא מקשה: רבי אליעזר במשנה שונה מדעתו בברייתא 3? והגמרא מתרצת שאלו שני תנאים חלוקים מהי דעתו של רבי אליעזר, או שבמשנה דעתו של רבי אליעזר עוסקת רק מתי הוא סוף זמן קריאת שמע, ולא מוסבת על הרישא העוסקת בתחילת זמן קריאת שמע.

[a] - מדברי רש"י אודות "עני. שאין לו נר להדליק בסעודתו", ואודות בני אדם בערב שבת ש"ממהרין לסעודה שהכל מוכן", שהעני שאין לו מה לאכול בימות החול, וצריך אור לארוחתו, ובנוסף בני אדם בערב שבת סעודתם מוכנה כבר מסבים לארוחה לפני צאת הכוכבים - נשמע שהעני קודם לכוהנים בצה"כ, ושיטת רבי מאיר היא לפני חכמים. אבל מצד שני, הגמרא אומרת שהעני מאוחר לכהן, ורש"י אומר שזמן בני אדם בין בחול ובין בערב שבת הוא מאוחר להכל - מסתבר שהעני ובני האדם לאחר הכהנים, ושיטת רבי מאיר הינה לאחר חכמים. כמו כן מסתבר משאלת הגמרא "רבי חנינא היינו רבי אליעזר" שאי אפשר להעמיד שרבי חנינא הסובר כזמן העני כוונתו שהזמן הינו לפני צאת הכוכבים, כי אז רבי חנינא ורבי אליעזר היינו אך (ראה תוס' "ואי").